

Asia: VN/2080/2021

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle vaarallisten aineiden kuljetuksesta Puolustusvoimissa ja Rajavartiolaitoksessa annetuksi laiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Ei lausuttavaa

Ei lausuttavaa - toteaminen

-

Lausuttavaa

Yleisiä huomioita esityksestä

Väylävirasto kiinnittää huomiota siihen, että esitysluonnos perusteluineen toistaa huomattavassa määrin vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain (541/2023, jäljempänä VAK-laki) säännöksiä ja perusteluja. Esitysluonnoksessa (luku 4.1) on todettu, että esitetty laki vaarallisten aineiden kuljetuksesta Puolustusvoimissa ja Rajavartiolaitoksessa (jäljempänä PV-VAK-laki) vastaisi mahdollisimman pitkälle VAK-lakia ja että perusteluissa on tältä osin viitattu vastaaviin VAK-lain säännöksiin. Väyläviraston näkemyksen mukaan tällainen sääntelymalli tekee esitetystä sääntelystä tarpeettoman raskasta ja vaikeuttaa sen hahmottamista, miltä osin PV-VAK-laki poikkeisi VAK-laista. Yleisesti ottaen ei ole tarkoituksenmukaista antaa sääntelyä asiasta, jonka lainsäädännön voidaan jo katsoa kattavan. Väylävirasto esittää jatkovalmistelussa harkittavaksi esitysluonnoksen kehittämistä siten, että siihen otettaisiin vain sellaiset Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen toimintaa koskevat säännökset, joita VAK-laki ei kata tai jotka poikkeavat VAK-laista ja että muilta osin viitattaisiin VAK-lakiin ja sen soveltamiseen. Väylävirasto myös huomauttaa, ettei esitysluonnoksen yleisperusteluissa (luku 5.1) ole käsitelty sääntelyn toteuttamisvaihtoehtoja, minkä vuoksi ei ole mahdollista arvioida, onko tällaista vaihtoehtoa ylipäätään harkittu.

Samoin Väylävirasto huomauttaa, että esitysluonnos sisältää lukuisia säännöksiä Liikenne- ja viestintäviraston VAK-lain nojalla antamien määräysten soveltamisesta Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen harjoittamaan vaarallisten aineiden kuljetustoimintaan sekä toisaalta valtuuden Pääesikunnan teknilliselle tarkastusosastolle antaa näistä määräyksistä poikkeavia määräyksiä.

Lisäksi PV-VAK-lain 114 § sisältää yleisen poikkeuksia koskevan määräyksenantovaltuuden, jonka suhde näihin muihin valtuuksiin jää epäselväksi. Väylävirasto toteaa, että sääntelyn selkeyden ja luettavuuden parantamiseksi sekä turhan toiston välttämiseksi määräyksenantovaltuuksien esitystapaa ja keskinäistä johdonmukaisuutta tulisi vielä tarkastella.

Väylävirasto kiinnittää huomiota tarpeeseen täydentää ja jäsentää esitysluonnoksen yleisperusteluita. Esimerkiksi esityksen tavoitteet (luku 3) on kuvattu hyvin suppeasti ja kuvaus keskeisistä ehdotuksista (luku 4) puuttuu kokonaan. Myöskään PV-VAK-lain suunnitellusta voimaantuloajankohdasta taikka sen määräytymisestä ei ole tehty esitysluonnoksessa selkoa. Lainsäädännön mahdollisesti edellyttämien täytäntöönpanotoimien kannalta suunnitellun voimaantuloajankohdan ilmaiseminen olisi kuitenkin olennaisen tärkeää.

Soveltamisala

PV-VAK-lain 1.1 §:n mukaan lakia sovellettaisiin Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen suorittamaan vaarallisen aineen kuljetukseen. Kyseiset kuljetukset on myös rajattu VAK-lain soveltamisalasta sen 2.5 §:n perusteella ja tältä osin lakien keskinäinen suhde ja soveltamisala on Väyläviraston näkemyksen mukaan selkeä. PV-VAK-lain perusteluissa on kuitenkin todettu, että lakia sovellettaisiin valmiuden kohottamisen aikana myös Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen kuljetuksiin, jotka toteuttaa yksityinen toimija näiden viranomaisten lukuun. Väylävirasto huomauttaa, että tämä ei käy ilmi soveltamisalaa koskevasta 1 §:stä.

Lisäksi PV-VAK-lain 2.2 §:ssä todetaan, ettei lakia sovellettaisi vaarallisten aineiden rautatiekuljetuksiin. Perustelujen mukaan tällöin sovellettaisiin VAK-lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Kuitenkin VAK-lain 2.5 §:n perusteella Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen suorittamat vaarallisten aineiden rautatiekuljetukset on rajattu VAK-lain soveltamisalasta. Väylävirasto katsoo, että sääntelyyn jäisi rautatiekuljetusten osalta näin ollen aukko, jonka välttämiseksi olisi syytä lisätä PV-VAK-lakiin selkeä viittaus VAK-lain soveltamisesta.

Väylävirasto viittaa PV-VAK-lain ja VAK-lain keskinäisen suhteen osalta lisäksi edellä lausumaansa ja toteaa, ettei PV-VAK-lain 3 §:ssä tai muuallakaan määritellä, mikä näiden lakien keskinäissuhde on. PV-VAK-laissa ei Väyläviraston käsityksen mukaan ole tarkoituksenmukaista säätää sellaisista Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen vaarallisten aineiden kuljetukseen liittyvistä seikoista, joihin voidaan soveltaa VAK-lain säännöksiä. PV-VAK-lain 4 §:ssä ei myöskään ole VAK-lain määritelmää, vaikka lakiin viitataan PV-VAK-lain säännöksissä lukuisia kertoja.

Säännökset valmiutta kohotettaessa ja poikkeusoloissa

Väylävirasto pitää perusteltuna PV-VAK-lain 6 §:n mukaista mahdollisuutta poiketa vaarallisten aineiden kuljetusta koskevista vaatimuksista valmiutta kohotettaessa sekä poikkeusoloissa taikka puolustustilan aikana. Väylävirasto kiinnittää kuitenkin huomiota säännöksessä käytettyyn ilmaisuun ”Suomen turvallisuusympäristössä ilmenevän välttämättömän tarpeen sitä edellyttäessä”, josta ei täsmällisesti käy ilmi, mitä nämä tilanteet ovat. Perusteluissa viitataan tältä osin asevelvollisuuslain (1438/2007) 32.3 §:ssä tarkoitettuun nopeutettuun kertausharjoitukseen määräämiseen. Väylävirasto esittääkin 6 §:n täsmenmistä siten, että sen soveltamisala käy tarkkarajaisesti ilmi,

jottei 6 §:ään perustuvia poikkeuksia sovellettaisi sellaisissa tilanteissa, joihin säännöstä ei ole tarkoitettu.

Tilapäinen säilytys

Edellä mainituin tavoin PV-VAK-lakia ei sovellettaisi vaarallisten aineiden rautatiekuljetuksiin eikä niihin määritelmällisesti sisältyvään tilapäiseen säilytykseen, vaan tältä osin olisi tarkoitus soveltaa VAK-lakia. Väylävirasto toistaa näkemyksensä siitä, että käytännössä oikeustila jäisi epäselväksi, sillä VAK-laissa Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen suorittamat vaarallisten aineiden rautatiekuljetukset on rajattu lain soveltamisalasta. Rautatiekuljetuksiin liittyvässä tilapäisessä säilytyksessä olisi kyse VAK-ratapihoilla tai muilla rataverkon osilla tapahtuvasta tilapäisestä säilytyksestä. Valtion rataverkon haltijana Väylävirasto korostaa, että toiminnan lainmukaisuuden ja siihen kohdistuvien vaatimusten arvioimiseksi on olennaista, että kulloinkin voidaan selkeästi osoittaa, mitä lakia rataverkolla tapahtuvaan tilapäiseen säilytykseen sovelletaan.

Tilapäisessä säilytyksessä olisi PV-VAK-lain 34-37 §:n mukaan otettava huomioon Puolustusvoimien lakisääteiset tehtävät. Perustelujen mukaan näillä tehtävillä viitataan lain 6 §:ssä tarkoitettuihin olosuhteisiin, jolloin saattaa olla tarve joiltain osin poiketa normaalioloja koskevista vaatimuksista. Väylävirasto toteaa, että selkeyden vuoksi 6 §:ää koskevan viittauksen sisällyttämistä mainittuihin säännöksiin voisi harkita. Samoin Väylävirasto katsoo, että 6 luvussa toistuvasti käytetyt ”toistuvan, kiinteän tilapäisen säilytyksen paikan” sekä ”muun tilapäisen säilytyksen paikan” käsitteet voisi määritellä laissa.

Turvatoimet

-

Osapuolten velvollisuudet

-

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Valvonta

-

Viranomaisten toimivalta

Väylävirasto kiinnittää huomiota siihen, että koska PV-VAK-lain ja VAK-lain keskinäinen suhde ja soveltamisala on edellä mainituin tavoin osin epäselvä, saattaa tämä heijastua myös näiden lakien mukaisten toimivaltaisten viranomaisten toimivaltaan ja tehtäviin. Erityisesti tulisi varmistaa, että toimivallanjako näiden lakien yleisten valvontaviranomaisten, eli yhtäältä Pääesikunnan teknillisen tarkastusosaston sekä toisaalta Liikenne- ja viestintäviraston, välillä on selkeä.

Sanktiot

-

Huomioita liitelaesta

-

Esityksen vaikutukset viranomaisiin ja yrityksiin

Väylävirasto toteaa, että esityksen vaikutukset on kuvattu hyvin yleisellä tasolla eikä tarkempia euromääräisiä arvioita esimerkiksi viranomaisiin kohdistuvista taloudellisista vaikutuksista esitetä. Ympäristövaikutusten osalta (luku 4.2.3) esitysluonnoksessa todetaan, että ”lakia noudattamalla ympäristövahinkojen määrä pysyy Suomessa hyvällä tasolla”. Väylävirasto katsoo, että näin suoraviivaista syy-seuraussuhdetta ei todellisuudessa voitane esittää, vaikka onkin selvää, että vaarallisten aineiden kuljetusturvallisuus paranee lain mukaisesti toimittaessa ja että tämä osaltaan vähentää ympäristövahinkojen riskiä.

Asetukset ja niiden vaikutukset viranomaisiin ja yrityksiin

Edellä lausumaansa viitaten Väylävirasto toteaa, ettei Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen vaarallisten aineiden kuljetuksista tulisi myöskään asetustasolla säätää, jos samasta asiasta on jo sääntelyä, jonka voidaan katsoa soveltuvan mainittuihin toimijoihin. Myös asetuksiin olisi syytä ottaa säännökset vain siltä osin kuin ne poikkeavat VAK-lain nojalla annetuista säännöksistä.

Muita huomioita

-

Kuistio Laura

Särkkä Ella
Väylävirasto